

Družabništvo – socialni vidik dolgotrajne oskrbe

Society - the social aspect of long - term care

Vlasta Hojan, univ. dipl. soc., Društvo za pomoč v tretjem življenjskem obdobju

Alenka Virant, mag. prof. andrag., Društvo za pomoč v tretjem življenjskem obdobju

POVZETEK

Družabništvo je edinstvena oblika storitve v okviru dolgotrajne oskrbe, ki združuje čustveno in socialno podporo starejšim, praktično pomoč pri izvajanju vsakodnevnih aktivnosti ter izmenjavo izkušenj s temeljnim ciljem izboljšati kakovost bivanja uporabnika na njegovem domu. V zadnjih letih, predvsem v času pandemije covid-19, postaja zelo razširjena oblika za ohranjanje socialne mreže starejših, ki živijo sami, so osamljeni ter zaradi različnih vzrokov omejeni glede institucionalne oskrbe. Poudarja koncept staranja na domu (»ageing in place«), če so starejši daleč stran od svojcev. Koncept družabništva vključuje druženje, aktivno preživljanje prostega časa, spodbujanje socialne vključenosti v lokalno skupnost, aktivno državljanstvo, zagovorništvo, ohranjanje samostojnosti, samoaktualizacijo ter negovanje priljubljenih hobijev in interesov.

Zaradi razširjenih aktivnosti preko spleta, v katere se vključuje upokojenec sodobnega časa, bo ravno družabništvo v prihodnjih letih okrepilo razvoj formalnih oblik pomoči na domu ter s tem približalo socialno politiko države uresničevanju ciljev evropske socialne politike.

Družabnik je oseba, ki ne pokriva osebne nege, temveč pomaga starejšim ljudem, da živijo bolj polno, varno in smiselno življenje ter pri tem gradi mostove med generacijami.

Katere vrste družabništva poznamo, kakšne stiske z njim premoščamo ter kakšno je družbeno mišljenje o tej neformalni pomoči dolgotrajne socialne oskrbe v času pandemije covid-19, predvsem na domu, pa tudi v institucionalnem varstvu, bomo predstavili s kvalitativno analizo teorij in primerov dobrih praks Društva za pomoč v tretjem življenjskem obdobju.

Ključne besede: družabništvo, starejši, socialno vključevanje, epidemija covid-19, Mestna občina Ljubljana.

ABSTRACT

Companionship is an unique form of service in terms of long-term care. It combines both, emotional and social support as well to elderly people, practical assistance at performing daily activities and valuable exchange of good practices, aiming to enhance quality of life of individuals, who still lives in home environment. Recent unprecedented period of Covid-19 pandemic, has shown that companionship have a potential for extended form to strenghten

social network of elderly, who lives alone, are boresome and lonely, are reluctant to institutional care services due to variety of reasons and more prone to concept of ageing at home («Ageing in place») or live in remoted areas, far away from family members and friends. Concept of companionship embodies socialising, active spare time, promote social inclusion in local community, active citizenship, advocacy work, improves autonomy, samoactualisazion and keeping hobbies and interest in daily routines.

Due to variety of available network activities, retired people of modern era are engaged with, companionship will encourage the development of formal services of home care in the following years and tangle national social policies to implement primary goals of european social policies. A companion is an individual, who is not responsible for personal hygiene of elderly people; on contrary he helps elderly people to live the fullest, safe and meaningful life, in particularly targeting intergenerational relationships.

In this paper, we highlight types of companionship, social distress that are addressed with companionship and what is the general opinion in society about this non-formal service of long-term care, with special regard on home and institutional elderly care. The final results will be emphasised on qualitative theoric analysis and good practices, collected by real life situations and scenarios from field work of volunteers within Association for Help in Third Age.

Key words: companionship, elderly, social inclusion, Covid-19 pandemic, Municipality of Ljubljana.

Uvod

Demografski podatki kažejo, da je v Sloveniji skoraj četrtnina ljudi v starostni skupini od 60 do 100 let. Med odzivi na spremenjeno starostno strukturo prebivalstva je pomembno oblikovanje gospodarskega in družbenega okolja ter mišljenja, ki upošteva potrebe vseh generacij ter starejšim omogoča samostojno in aktivno življenje. Poleg prilagoditev v gospodarstvu so ključne prilagoditve bivalnih razmer in prometne infrastrukture, ki čedalje bolj vključujejo napredne tehnološke rešitve. Pomemben del pogojev za kakovostno staranje v domačem okolju je učinkovit sistem dolgotrajne oskrbe, ki vključuje tudi neformalne oskrbovalce (UMAR 2017, 59).

Izboljšave in napredki v tehnologiji ter standardu življenja prispevajo k boljši zdravstveni oskrbi prebivalstva, k dvigu kakovosti življenja in potrebi po večjem družbenem vključevanju ter dajejo možnost večje mobilnosti. Posledica tega je, da starejši ljudje rajši ostanejo doma in

se ne vključujejo v institucionalno oskrbo, če to ni nujno potrebno. In vedno več je dilem, ali je institucionalno varstvo res tista zadnja »postaja«.

Na Konferenci Slovenija 2030 – Izzivi srebrne generacije, ki je potekala 8. maja 2017, je dr. Flaker poudaril, da razvoj integrirane dolgotrajne oskrbe prinaša tudi gospodarski razvoj, ki ne sme biti postavljen na kaskadni način, da je odhod v dom zadnja faza, temveč da to postane izbira za tistega, ki si to želi (Slovenija 2030 – Izzivi srebrne generacije 2017).

Družabništvo

Program usposabljanja Družabnik/družabnica za starejše osebe je nastal v letih 2010–2011, v okviru projekta Razvoj kakovosti izobraževalne ponudbe za brezposelne v izbranih regijah, vodil ga je Andragoški center Slovenije in financiralo Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve.

Program usposabljanja, ki obsega 300 ur, izvajajo nekatere ljudske univerze in zavodi za izobraževanje odraslih po Sloveniji. Zasnovan je modularno in sestoji iz treh vsebinskih sklopov, preko katerih udeleženci spoznajo ciljno skupino, njihove potrebe in veščine, položaj starejših v družbi, način komunikacije s starejšimi in najpogostejše ovire pri sporazumevanju z njimi ter priljubljene aktivnosti, ki jih lahko izvajamo v okviru družabništva.

Temeljni cilj programa je usposobiti osebe za opravljanje storitve družabnika/družabnice, ki bodo kasneje zadovoljevale potrebe starejših oseb po tej storitvi z namenom, da se izboljša kakovost njihovega življenja in se aktivno vključujejo v družbeno življenje.

Program usposabljanja je podpora uresničevanju razvojne strategije Slovenije do leta 2020, ki je usmerjena k doseganju štirih razvojnih prioritet: konkurenčnega gospodarstva, znanja in zaposlovanja, zelenega življenjskega okolja in vključujoče družbe.

Novi trendi nakazujejo potrebo po razvoju novih izobraževalnih programov, ki podpirajo izboljšanje pogojev za večjo kakovost življenja starejšega prebivalstva in njihovega aktivnega vključevanja v družbeno življenje (Andragoški center RS 2011).

Socialnovarstvena storitev pomoč družini na domu vsebuje socialno oskrbo na domu, ki je namenjena upravičencem, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem bivalnem okolju, vendar se zaradi starosti, invalidnosti ali kronične bolezni niso sposobni sami oskrbovati in negovati. Storitev obsega pomoč v treh sklopih: (1) temeljna dnevna opravila (oblačenje, umivanje, vzdrževanje osebnih ortopedskih pripomočkov ...), (2) gospodinjska pomoč (prinašanje hrane ali priprava obroka, pomivaje posode, čiščenje bivalnega prostora ...)

in (3) pomoč pri ohranjanju stikov (vzpostavljanje socialne mreže, spremljanje upravičenca, informiranje ustanov o stanju in potrebah upravičenca), kamor sodi tudi družabništvo.

Upravičenci so osebe, ki potrebujejo najmanj dve opravili iz dveh različnih sklopov opravil in so starejše od 65 let, invalidne osebe, kronično bolne osebe in osebe z dolgotrajnimi okvarami zdravja ter gibalno ali senzorno ovirane osebe.

Plačljiva storitev socialnega servisa, kot ena od socialnovarstvenih storitev pomoči družini, po Zakonu o socialnem varstvu (2019) obsega pomoč pri hišnih in drugih opravilih v primerih invalidnosti, rojstva otroka, nesreč ter v drugih primerih, ko je ta pomoč potrebna za vključitev oseb v vsakdanje življenje. Po Pravilniku o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev (2019) obsega naslednja opravila: prinašanje pripravljenih obrokov hrane, nakup in prinašanje živil, priprava drv ali druge kurjave, nabava ozimnice, manjša hišna opravila, pranje in likanje perila, vzdrževanje vrta in okolice stanovanja, čiščenje stanovanja, opremljanje, spremljanje pri obisku trgovin, predstav, sorodnikov ali spremstvo na počitnicah, organiziranje in izvajanje drugih oblik družabništva, pedikerske, frizerske in druge podobne storitve za nego telesa in vzdrževanje videza, pomoč pri opravljanju bančnih poslov, plačevanju računov, spremljanju in odpošiljanju pošiljk, varovanju in nadziranju stanja uporabnika preko noči, celodnevna povezava preko osebnega telefonskega alarma.

Izvajalec mora nuditi vsaj tri opravila iz prejšnjega odstavka, razen celodnevne povezave preko osebnega telefonskega alarma, ki se lahko opravljajo kot samostojna storitev socialnega servisa. Upravičenec je vsakdo, ki zaradi invalidnosti, starosti, rojstva otroka, bolezni, nesreč in drugih primerov, ko je potrebna vključitev osebe v vsakdanje življenje, naroči določeno opravilo ali več opravil in prevzame obveznost plačila storitve (Pravilnik o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev 2019).

Individualno družabništvo

Med dejavnosti individualnega družabništva na domu uporabnika tako uvrščamo pogovor, petje, družabne igre, prebiranje knjig, časopisov in revij, sprehod, prilagojeno športno aktivnost, osnovni nakup hrane, pomoč pri vsakodnevni aktivnostih (opominjanje na pravočasno jemanje zdravil ali razgibavanje) ter spremstvo na družabnih dogodkih.

Družabništvo starejšim omogoča aktivno in družabno življenje ter zadovoljevanje osnovnih življenjskih potreb. Primerno je zlasti za razmeroma zdrave starostnike, ki potrebujejo individualno obravnavo in podporo na svojem domu.

Program »Starejši za starejše« je ena največjih trajnostnih oblik individualnega družabništva, razširjena v Sloveniji, in poteka pod okriljem ZDUS, ki na svoji spletni strani navaja obseg pomoči: »V času od 13. 3. do 30. 5. 2020, v času karantene, ko so bili omejeni fizični obiski, je

bilo opravljenih 40.000 telefonskih pogovorov, SMS-sporočil in kontaktov preko Zooma, 24.300 izdelanih zaščitnih mask, 1.200 obiskov, 1.875 dostavljenih paketov, 680 dostavljenih obrokov donirane hrane in odkrili so 120 novih starejših, potrebnih pomoči. V času od 1. 6. do 19. 11. 2020 so opravili 26.616 obiskov pri 20.139 osebah, 17.540 različnih oblik pomoči za 3.999 oseb, 1.821 telefonskih klicev, 870 druženj in sprehodov, 258 prevozov, 302 dostavi iz trgovine, 511 dostav humanitarnih paketov in drugih pomoči. Potrebe po pomoči pa gredo v številke s tremi ali štirimi ničlami« (Šonc 2020).

Individualno družabništvo se v največjem obsegu izvaja kot organizirano prostovoljno delo v številnih humanitarnih društvih, nevladnih organizacijah, ki delujejo v javnem interesu po Sloveniji, in je v nekaterih primerih sofinancirano s strani države in občin kot preventivni socialnovarstveni program, zato je za uporabnike brezplačno.

Večje humanitarne organizacije, kot so Rdeči križ, Karitas, Slovenska filantropija in Simbioza, vključujejo svoje člane v posredovanje pomoči za reševanje osebnih stisk na podlagi zaznave okolja.

Socialnovarstveno storitev pomoč družini na domu, kot javno službo, izvajajo izključno javni zavodi (npr. domovi starejših občanov, centri za socialno delo) ali zasebni zavodi s koncesijo (npr. Zavod Pristan) in je namenjena odpravljanju socialnih stisk in težav prebivalcev Republike Slovenije.

V Mestni občini Ljubljana v največjem obsegu storitev zagotavlja Zavod za oskrbo na domu Ljubljana, ki je največji zavod za izvajanje pomoči družini na domu v Sloveniji. Poleg temeljne naloge izvajanja storitve pomoči na domu omogočajo starejšim tudi socialni servis in medgeneracijsko sodelovanje in druženje, pri čemer pomaga več kot 70 prostovoljcev. Letno nudijo pomoč že 1.500 osebam. Vključujejo se tudi v mednarodne projekte, s katerimi zvišujejo standard socialne oskrbe in zagotavljajo večje število storitev brezplačno, vendar je to vedno omejeno na trajanje projekta (MOL 2021a).

Skupinsko družabništvo

Skupinsko družabništvo je organizirana oblika druženja za starejše v organizacijah, ki delujejo na področju aktivnega in zdravega staranja, predvsem v lokalnem okolju (dnevni centri aktivnosti za starejše, knjižnice, ljudske univerze, univerza za tretje življenjsko obdobje, društva upokojencev, več- in medgeneracijski centri).

Ena večjih mrež skupinskega druženja je organizirana v Zvezi društev za socialno gerontologijo (ZDSGS 2021a). Kot navajajo na svoji spletni strani, se njihove skupine starih ljudi za samopomoč, trenutno jih je 450, po vsej Sloveniji povezujejo v lokalno mrežo 41 skupin, te pa v skupne aktivnosti medgeneracijskih društev. Skupine vodi 754 prostovoljcev – voditeljev

skupin, ki združujejo 4.058 starejših oseb. V skupini poteka proces zadovoljevanja nematerialnih potreb po temeljnem medčloveškem odnosu, doživljanju smisla starosti in povezanosti generacij. Učinki vključenosti oseb v skupino so: **(i) zmanjšanje osamljenosti ljudi, (ii) zmanjšanje socialne stiske, (iii) razvijanje samopomoči, solidarnosti in medsebojne pomoči, (iv) utrjevanje in širitev socialne mreže, (v) ohranjanje psihofizične aktivnosti, (vi) lažje sprejemanje lastne starosti in priprava na starost, (vii) spodbujanje prostovoljnega dela, (viii) spodbujanje medgeneracijskega povezovanja in solidarnosti, (ix) povezovanje strokovne službe javnega sektorja z nevladnim sektorjem, (x) omogočanje prepletanja profesionalnega in prostovoljnega dela ter (xi) preprečevanje poklicne izgorelosti voditeljev skupin – strokovnih delavcev.**

Leta 2013 pa so v Zvezi društev za socialno gerontologijo (ZDSGS 2021b) začeli s projektom »Aktivna priprava na starost«. Program je namenjen socialnemu vključevanju ter preprečevanju, lažšanju in zmanjševanju socialnih stisk brezposelnih oseb, starih 50 let in več, ter pripravi posameznikov, ki so v procesu skorajšnje upokojitve oziroma so se upokojili v bližnji preteklosti. Skozi strokovno vodene aktivnosti, temelječe na skupinskem, individualnem in skupnostnem delu, vključeni v program razvijejo oziroma okrepijo kompetence (znanja, veščine, osebno držo), ki jim predstavljajo pomembno osnovo pri vstopu v novo življenjsko obdobje, z namenom čim bolj izpolnjenega življenja v starosti. Aktivna priprava na starost je za uporabnike brezplačna (ZDSGS 2021b).

Tudi Mestna občina Ljubljana (v nadaljevanju MOL) s Strategijo razvoja socialnega varstva v MOL prispeva k socialni varnosti in socialnemu vključevanju starejših. S strategijo se MOL zavezuje, da bo še naprej sledila načelom socialne pravičnosti, stremela k zagotavljanju enakih možnosti za vse ter aktivno prispevala k preprečevanju socialne izključenosti meščank in meščanov. Pri tem so nepogrešljive tudi nevladne organizacije, ki dopolnjujejo in bogatijo javno službo na tem področju (MOL 2021b).

Reševanje socialnih stisk starejših: življenjski zgodbi

V nadaljevanju predstavljamo prvo življenjsko zgodbo starejše gospe iz MOL: *»Sem upokojenka, stara 87 let, do nedavna sem vse opravila sama, skrbela za moža, dom in odrasle otroke, če so kaj potrebovali. Otroci so poročeni, ne živijo doma, imajo naporno službo, ne želim jih obremenjevati. Saj mi pomagajo, vendar imajo sami dovolj dela in nimajo časa. Težko mi je, toliko bi bilo treba postoriti, pa ne zmorem, nimam moči v rokah. Okna bi bilo treba pomiti, pa si ne upam. Kontakt sem dobila v časopisu »Ljubljana«, ki ga izdaja Mestna občina*

Ljubljana, njim zaupam. Z mozem sva precej sama, niti na sprehod ne upam več. Potrebovala bi nekoga, da mi pride pomagat, zaves ne morem več sneti. Pride patronažna k možu, kosilo imava naročeno. Občasno pride tudi pedikerka, ampak oba bi potrebovala nekoga tudi za družbo.»

V nadaljevanju predstavljamo še drugo življenjsko zgodbo starejše gospe iz MOL: *»Sem 86-letna upokojenka, že eno leto vdova, zato živim sama v veliki hiši na obrobju mesta. Med vikendi me za dva dni obiše sin z ženo in družino, da mi pomagajo pri zahtevnejših hišnih opravilih. Med tednom sem bolj kot ne prepuščena sama sebi, na srečo imam dve prijazni sosedki, s katerima občasno spregovorim par besed. Vendar zaradi epidemije covida-19 sedaj tudi to druženje poteka bolj poredko, zato me je začela pestiti osamljenost, pojavlja se strah, da se mi bo zgodilo kaj hudega in da nikogar ne bo v bližini, ki bi mi pomagal. Zame so najtežje noči, ko premlevam svojo življenjsko zgodbo, preganjajo me težke misli, bojim se, da bo nekdo prišel v hišo, zato se zaklenem v svoj manjši kabinet, v katerem imam posteljo in se počutim varna. Snaha mi je pred kratkim v okviru nekega društva priskrbelo mlado družabnico, ki mi krajša popoldneve in večere, občasno tudi prespi pri meni, da sem mirna in se počutim varno.»*

Takšne in podobne življenjske zgodbe, ki nas dosežejo, so del našega vsakdana v času epidemije covida-19. Gre za samoizolacijo, zaradi epidemije ali pa zaradi lastnega prepričanja in vrednot, ki jih gojimo. V času našega aktivnega in zdravega staranja je to še sprejemljivo, saj še obvladujemo psihične in fizične spremembe. Ko pa se situacija spremeni zaradi starostnega pešanja, bolezni ali poškodbe, se soočimo z nemočjo in osamljenostjo. Mnogi ugotovijo, da so popolnoma odtujeni od sistema in ljudi. Ljudje smo družbena bitja. In družbena klima močno vpliva na nas. Hkrati pa smo gradniki družbene klime prav mi sami s svojim mnenjem in vedenjem. Naš zgled pa so starejši.

Koristi družabništva

Ko ostanemo sami, potrebujemo človeški stik, vendar moramo, kot zatrjuje Tornstam (2017) v razvojni teoriji o dobrem staranju, življenje sprejemati širše in dopuščati posamezniku grajenje integritete. To se še posebno močno izraža pri osebah s kroničnimi napredujočimi boleznimi, npr. demenco, kjer je dokazano, da je vpliv človeškega razumevanja in sprejemanja ključen za kakovostno življenje z boleznijo, njih in družine. Takšno vedenje in komunikacija bi v našo družbo vnesla veliko boljše pogoje za življenje.

Ramovš (2016) navaja naslednje koristi medgeneracijskega družabništva (ang. intergenerational companionship) oziroma prostovoljskega osebnega družabništva v naslednjih primerih:

- v domovih za stare ljudi za nemajhno skupino ljudi, ki jih ne obiskujejo svojci – prostovoljski družabnik jim omogoči reden tedenski stik z nekom izven ustanove;
- za onemogle starejše stanovalce, ki živijo sami v domačem okolju;
- za medgeneracijske prostovoljce in člane skupin za kakovostno staranje, ki zaradi starosti ali bolezni ne morejo več prihajati v skupino – te mnogokrat obiskujejo člani skupin, ki prevzamejo vlogo skupinskega družabnika;
- medgeneracijsko družabništvo dijaka in upokojenca ob učenju informacijsko-komunikacijske tehnologije – to enoletno družabništvo je učinkovit način sodobnega elektronskega opismenjevanja starejših, pri tem pa pride do zelo lepe medgeneracijske povezave med mladim človekom in upokojencem.

Organizirano medgeneracijsko družabništvo za kakovostno staranje je po Ramovšu (2016) oblika prijateljskega druženja med starejšim človekom in prostovoljcem iz mlajše generacije, ki nista v krvnem sorodstvu, z namenom medosebnega bogatenja in izključuje vsako materialno korist. Vanj vključujemo naslednje skupine starejših:

- člane medgeneracijskih skupin, ki zaradi starosti ali bolezni ne morejo več hoditi v skupino;
- manj mobilne in kronično bolne, ki živijo sami in imajo malo pristnih človeških stikov;
- oskrbovance z demenco ali drugimi težjimi boleznimi, da se za uro ali dve razbremenijo svojci;
- osamljene individualiste, ki jim ne ustreza skupinsko druženje;
- starejše ljudi, ki se želijo naučiti uporabljati sodobno informacijsko-komunikacijsko tehnologijo (IKT).

V preteklosti je bilo za osebne medčloveške odnose samoumevno poskrbljeno v tradicionalnih družinah, sorodstvenih in sosedskih povezavah, danes pa so življenjske razmere takšne, da se je treba tudi v družini, sorodstvu in sosedstvu osebno odločiti za pristen odnos z drugimi in se učiti dobre komunikacije. Potrebo po pristnih osebnih odnosih pogosto prekrijejo površni in formalni stiki ali navidezno osebni stiki preko virtualnih aplikacij, ki jih omogoča sodobna informacijsko-komunikacijska tehnologija (Ramovš 2017). Odgovornost je na nas samih, nas na zelo aplikativen način opozarja Zadel (2013), ki ima v okviru svoje prakse zelo realno podobo, kdo je odgovoren za stanje v naši družbi.

Vizija družabništva z vidika dolgotrajne oskrbe

Rezultati analize Inštituta RS za socialno varstvo (Kovač idr. 2019) kažejo, da je 1,8 % ciljne skupine vključene v storitev pomoči na domu, kar pomeni, da je cilj ReNPSV 2013–2020 realiziran polovično. Cilj vključenosti ciljne skupine do leta 2020 je 3,5 % oz. 14.000 oseb (Kovač idr. 2019).

Življenje v skupnosti prinaša ogromno izzivov, ne glede na to, ali živimo sami, v paru, v veliki družini ali skupnosti. Obvladljivost skupin je po trditvah Ramovša (2016) idealna do velikosti deset članov, ob večanju števila članov se zgodi naravna frakcija na sekcije. Dejstvo pa je, da je naše preživetje odvisno od skupin, ki delajo za iste cilje. Nastajajo nove bivanjske skupnosti, ki bodo razpršile tveganja in omogočile izbiro, potrebno pa bo tudi zavedanje, da nam bo to spremenilo vizijo dobrega staranja. Obetajo se nam dobre rešitve, podprte s sodobno tehnologijo.

Ker v prispevku sicer obravnavamo predvsem družabništvo, bi radi izpostavili, kako pomembno je organizirano družabništvo za zaščito in pomoč. Če pogledamo zadevo z vidika človeka, ki potrebuje pomoč na domu, ugotovimo, da že imamo sistematično urejeno pomoč, ki bi jo bilo treba kadrovske okrepiti in razširiti oblike in vrste oskrbe.

Od nas pa je odvisno, kako se organiziramo in koga prosimo za pomoč oziroma koliko pomoči sprejmemo v svoj dom. Na tem področju se skriva velika stigma pred uporabo pomoči, zlasti pri ženskah. Na terenu delujejo socialni oskrbovalci v okviru pomoči družini na domu, patronažna služba v okviru zdravstvene oskrbe na pacientovem domu in pa prostovoljci, za oskrbo prejemo tudi denarno nadomestilo, če imamo dobre odnose, nam pomagajo tudi sorodniki ali prijatelji. Zato je priporočljivo, da v dolgotrajno oskrbo in pomoč na domu vključimo čim večje število ljudi, ki nas razbremenijo, vsak po svojih močeh in strokovnem znanju.

Zaključek

Ob zaključku povzemamo, da bi bilo potrebno še nadaljnje raziskovanje o možnostih trajnostno naravnane neformalne oskrbe kot dopolnilu k dolgotrajni oskrbi starejših v lokalni mreži skupnosti. Zaradi varnosti ljudi bi bila potrebna tudi trajnostna naravnost financiranja socialnovarstvenih programov na tem področju.

Ob prvem vprašanju o vrstah družabništva smo izpostavili dobre prakse tako individualnega kot skupinskega družabništva, ki se navezujeta na skupnostno skrb ali dolgotrajno oskrbo. Dolgotrajnost se veže na sistemsko procesno urejenost, kadrovske ter finančno vzdržnost v okviru celostnega pojmovanja oskrbe ljudi, zato je treba vključiti vse deležnike.

Odtujenost, osamljenost, nemoč in strah lahko izginijo v trenutku, ko človek začuti toplino, sprejetost, pripadnost in v luči izboljšanja odnosov lahko poudarimo, da je vključevanje otrok, mladostnikov, srednje generacije in starejših naša osnovna preživetvena strategija. Ta ni samo izziv srebrne generacije, ampak vseh generacij. Naša vizija in rešitev sta medgeneracijsko sodelovanje in solidarnost.

Literatura

1. Andragoški center RS. 2011. *Družabnik/družabnica za starejše osebe*. Ljubljana, Črnomelj: Zavod za izobraževanje in kulturo Črnomelj in Andragoški center RS. Dostopno na: https://arhiv.acs.si/programoteka/Druzabnik_za_starejse_osebe.pdf (21. maj 2021).
2. *Konferenca Slovenija 2030 – Izzivi srebrne generacije*. Dostopna na: <https://www.predsednik.si/up-rs/uprs.nsf/objave/AA25EBCA09544DA8C125811A0030FA44?OpenDocument> (22. april 2021).
3. Kovač, Nadja, Špela Orehek in Mateja Černič. 2019. *Analiza izvajanja pomoči na domu v letu 2019*. Ljubljana: Inštitut RS za socialno varstvo. Dostopno na: https://www.irssv.si/upload2/Analiza%20izvajanja%20PND%20za%20leto%202019_30.9.2020_pop2.pdf (21. maj 2021).
4. *Mestna občina Ljubljana (MOL)*. 2021a. Oskrba na domu. Dostopno na: <https://www.ljubljana.si/sl/moja-ljubljana/zdravje-in-socialno-varstvo/pomoc-druzini-na-domu/oskrba-na-domu/> (21. maj 2021).
5. *Mestna občina Ljubljana (MOL)*. 2021b. Strategija socialnega varstva. Dostopno na: <https://www.ljubljana.si/sl/moja-ljubljana/zdravje-in-socialno-varstvo/strategija-socialnega-varstva/> (21. maj 2021).
6. *Pravilnika o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev*. Ur. l. 81/2001.
7. Ramovš, Jože. 2016. *Medgeneracijsko družabništvo*. Dostopno na: <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/tisk/kakovostna-starost/clanek.html?ID=1642> (21. maj 2021).
8. Ramovš, Ksenija. 2017. Organizirano medgeneracijsko družabništvo za kakovostno staranje. *Kakovostna starost, Revija za gerontologijo in medgeneracijsko sožitje*, 20(1), št. 1. Dostopno na: <http://www.inst-antonatrstenjaka.si/tisk/kakovostna-starost/clanek.html?ID=1737> (21. maj 2021).

9. Šonc, Rožca. 2020. Program Starejši za starejše v drugem valu Covid-19. V *Revija Zveze društev upokojencev Slovenije*, XIII (10–11), 12.
10. Tornstam, Lars. 2017. *Gerotranscendenc: razvojna teorija o dobrem staranju*. Ljubljana: Opro, zavod za aplikativne študije.
11. Urad za makroekonomske analize in razvoj [UMAR]. 2017. *Strategija dolgožive družbe*. Dostopno na: <https://www.irssv.si/index.php/category-list-potreben-za-bt-slider/630-dolgotrajna-oskrba-uporaba-mednarodne-definicije-v-sloveniji> (21. maj 2021).
12. Zadel, Aleksander. 2013. *Vdihnimo navdih: Odgovornost posameznika ali odgovornost družbe?* Dostopno na: <http://studio12.si/dogodki/2-vdihnimo-navdih-odgovornost-posameznika-ali-odgovornost-druzbe-aleksander-zadel/> (21. maj 2021).
13. *Zakon o socialnem varstvu (ZSV)*. Ur. l. RS 28/2019.
14. Zvezi društev za socialno gerontologijo (ZDSGS). 2021a. *Kaj je skupina*. Dostopno na: <https://www.skupine.si/skupine/kaj-je-skupina/> (21. maj 2021).
15. Zvezi društev za socialno gerontologijo (ZDSGS). 2021b. *Aktivna priprava na starost*. Dostopno na: <https://www.skupine.si/projekti/2020061108523544/aktivna-priprava-na-starost> (21. maj 2021).